

University of Groningen

'Een echte Overijsselschman.' Frederik Allard Ebbinge Wubben (1791-1874)

Tippe, Klaas

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2010

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Tippe, K. (2010). 'Een echte Overijsselschman.' Frederik Allard Ebbinge Wubben (1791-1874): burger, bestuurder en historicus in een rurale omgeving. [, Rijksuniversiteit Groningen]. [s.n.].

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

24. Volgzaam liberaal

De provinciale politieke ontwikkelingen in de periode van 1845 tot en met 1852 weerspiegelden de nationale verhoudingen. In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de rol van Ebbinge Wubben in de politieke strijd op provinciaal niveau in deze periode.

Na de beschrijving van Ebbinge Wubbens verkiezing als Statenlid volgt een analyse van de samenstelling van de Staten en Ebbinge Wubbens plek daarin. Om de achtergrond van zijn positie helder te krijgen behandelt dit hoofdstuk vervolgens het concept van het Oost-Nederlands liberalisme, het optreden van de twee liberale leiders Sloet en Van Roijen en de liberale groepsvorming rond de krant *Overijssel*. Daarna wordt Ebbinge Wubbens positie bij de discussie over de bestuursreglementen en zijn plaats in de politieke ontwikkelingen tussen 1848 en 1852 geanalyseerd.

In de Staten

De redactie van het liberale dagblad *Overijssel*, spreekbuis van de liberale stroming in Overijssel, sprak in 1845 zijn waardering uit voor de verkiezing van Ebbinge Wubben tot statenlid: ‘Het genoeg, veroorzaakt door de intrekking van het bij vorige gelegenheden gedaan verzoek van den Heer Ebbinge Wubben om bij de stemming niet in aanmerking te komen, openbaarde zich in de vereeniging van 11 van de 12 stemmen op zijnen persoon. De bekende kunde toch en het juist inzicht in de behoeften van dit District, gepaard met het zelfstandig karakter van den verkozene, hadden reeds sedert lang het verlangen opgewekt om hem in die betrekking te zien’.¹⁷⁵ Er waren mensen in het district die al enkel keren hadden gezegd ‘de scholtus uit het Bosch’ als kandidaat te willen zien, schreef zoon Kornelis decennia later.¹⁷⁶ Het kleine landgoed Boschhorst liep uit in een bosgebied. De term scholtus (schout) was blijkbaar een lang leven beschoren.

Ebbinge Wubben werd Statenlid als vertegenwoordiger van het vijfde kiesdistrict voor de landelijke stand. Eigenlijk was de Zwolse notaris mr. I.A. van Roijen in deze vacature gekozen, maar Van Roijen was ook voor de stad Zwolle gekozen en had deze laatste verkiezing aangenomen. Daarmee baande hij de weg voor Ebbinge Wubben.

De verkiezing van 1845 was een van de laatste politieke overblijfselen van de standenstaat. Tot 1850 werden de Provinciale Staten gekozen door de drie standen: de ridderschap, de steden en het platteland (de landelijke stand). Elke stand leverde eenentwintig Statenleden. De statenleden uit de steden kwamen uit Zwolle, Deventer en Kampen. De andere steden vielen onder de landelijke stand. Mede hierdoor was Twente slecht vertegenwoordigd.¹⁷⁷ De zittingstermijn was zes jaar. Elke twee jaar trad een derde deel af. De leden uit de ridderschap werden gekozen door een college bestaande uit leden van de provinciale adel. De gemeenteraden van Zwolle, Deventer en Kampen aangevuld met kiescolleges in die drie plaatsen kozen de vertegenwoordigers van de steden. Op het platteland werden de Statenleden gekozen door een kiescollege. De kiescolleges op het platteland en in de steden werden gekozen door stemgerechtigden. Je was stemgerechtigd en verkiesbaar als je een bepaald bedrag aan directe belastingen (uitgezonderd de patenten) betaalde.

De Provinciale Staten kozen uit hun midden zeven gedeputeerden, uit elke stand twee en één uit een willekeurige stand. Samen met de gouverneur vormden zij het dagelijks bestuur van de provincie. Ook mochten de Overijsselse Statenleden vier van de achteenvijftig Tweede-Kamerleden kiezen. De gouverneur kon grote invloed uitoefenen op deze

---

¹⁷⁵ *Overijssel*, 21 juni 1845.

¹⁷⁶ FAEW, Aantekeningen Cornelis Philippus Ebbinge Wubben gestuurd aan Claudius Henricus Ebbinge Wubben, 1904 – 1905.

¹⁷⁷ Blok, *Stemmen en kiezen*, 74–75.

verkiezing. Van de eerste gouverneur Berend Hendrik Bentinck tot Buckhorst is bekend dat hij ter vergadering gewoon meldde wie de koning verkozen wenste te zien.¹⁷⁸ In de periode tot 1848 kozen de Overijsselse Statenleden slechts vijf keer niet voor een zittend kamerlid.¹⁷⁹

De Provinciale Staten kwamen tenminste één keer per jaar bijeen in de zogenaamde zomervergadering op de eerste dinsdag in juli en volgende dagen. Op deze vergadering werden vijf of meer commissies gekozen die de besluitvorming op de diverse beleidsterreinen voorbereidden.¹⁸⁰ In 1845 werden de commissies nog gedomineerd door de adel. Globaal bestonden de statenvergaderingen uit adel, stedelijke elite en eigenerfden.¹⁸¹ Ebbinge Wubben kan niet tot deze categorieën gerekend worden, maar hij behoorde op grond van zijn functie en bezit wel tot de kandidaten voor het lidmaatschap.

In de Staten kwam Ebbinge Wubben enkele mensen tegen met wie hij ook in andere functies contacten onderhield. Freislich en Van Setten kende hij vanuit het waterschap. Van Roijen had hij meerdere malen ontmoet als advocaat en tot 1842 in de vergaderingen van notarissen.

Een enkele keer nam Ebbinge Wubben zijn zonen mee naar Zwolle. Kornelis vermeldde dat hij als gymnasiast samen met Adriaan en diens medestudent Wolter Crull uit Meppel mee ging naar Zwolle. Omdat ze moesten wachten op een avondvergadering dineerden ze bij Johannes Bernhardus Scheuer.¹⁸² Het logement van Scheuer was mogelijk een ontmoetingsplaats van lokale en provinciale liberalen.¹⁸³

Tijdens de eerste vergadering werd Ebbinge Wubben benoemd in de commissie van wegen en bruggen. De andere leden van deze commissie waren de Statenleden Van Romunde, Hovy, Vos de Wael, Van Berkum Bijsterbosch, G.W. van Dedem en Van Haersolte van Haerst.¹⁸⁴ Van 1846 tot en met 1849 werd Ebbinge Wubben niet in een van de vaste commissies benoemd.

Om Ebbinge Wubbens positie in de Staten te kunnen typeren is een analyse gemaakt van de verschillende functies van de Statenleden in 1851.¹⁸⁵ Zestien van hen waren actief als jurist. Vijf Statenleden waren schoolopziener. Naast Ebbinge Wubben waren nog vier leden notaris. Twintig Statenleden maakten deel uit van gemeentebesturen. Ebbinge Wubben, G.W. van Dedem tot den Berg en Van Knobelsdorff tot den Krijtenberg waren zowel betrokken bij het gemeentebestuur als bij het dijkbestuur. Onder de Statenleden bevonden zich zeven leden van de Ridderschap. De meerderheid van de Staten, namelijk zevenentwintig leden, was lid van Welvaart, terwijl acht van hen lid waren van het Zwolse departement van het Nut. Dertien leden van de Provinciale Staten kwamen voor op de lijst

---

¹⁷⁸ H. van Logchem, 'Eenige bladzijden uit de geschiedenis der Staten van Overijssel van 1830 tot 1848', *Bijdragen tot de kennis Staats-, Provinciaal en Gemeentebestuur in Nederland* 18 / nieuwe serie 5 (1873) 1-13, aldaar 3. Van Logchem had dit uit overlevering. Hij werd in 1837 Statenlid.

¹⁷⁹ Blok, *Stemmen en kiezen*, 21, 25.

¹⁸⁰ J. Hagedoorn, "'...eenen strijd van pligten...' Het verlangen van de Provinciale Staten van Overijssel om de provinciale bestuursreglementen te herzien en de gevolgen daarvan, 1845-1847' *VMORG* 98 (1983) 85-118, aldaar 88-89.

¹⁸¹ Blok, *Stemmen en kiezen*, 20.

¹⁸² FAEW, Aantekeningen Cornelis Philippus Ebbinge Wubben gestuurd aan Claudius Henricus Ebbinge Wubben, 1904 – 1905.

¹⁸³ Thorbecke schreef op 24 januari 1856 aan zijn vertrouweling J.D. van Ketwich Verschuur dat hij met voldoening zag Van Ketwich Verschuur en Scheuer wat betreft hun inzet juist te hebben beoordeeld. Vgl. G.J. Hooykaas en F.J.P. Santegoeds, *De briefwisseling van J.R.. Thorbecke* VI: 1853 – 1862 (Den Haag 1998) 223.

¹⁸⁴ Archief van de Provinciale Staten, inv.nr. 2783, notulen vergadering Provinciale Staten 1845, notulen 1 juli 1845.

¹⁸⁵ Uitgangspunt van de analyse waren de functiegegevens uit het *Jaarboekje van de Provincie Overijssel* van een betreffend jaar, de lidmaatschapsgegevens van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, van de vrijmetselaarsloges in Deventer, Kampen en Zwolle en van de Overijsselsche Vereeniging tot Ontwikkeling van Provinciale Welvaart en de gegevens van de 100 hoogstaangeslagenen in Overijssel zoals deze werden gepubliceerd in de *Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant*.

van hoogst aangeslagenen in de provincie. Ebbinge Wubben kwam collega-burgemeesters, -notarissen en – dijkbestuurders tegen, maar ook een aantal mensen die een trede hoger stonden op de maatschappelijke ladder. Hij bekleedde geen leidende positie in de Staten.

Ebbinge Wubbens participatie in de provinciale en landelijke politieke wordt in dit hoofdstuk gezien tegen de achtergrond van een Overijsselse vernieuwingsbeweging met liberale trekken en van de landelijke politieke ontwikkelingen rondom 1848 en 1853.

Oost-Nederlands liberalisme

Boogman ziet het liberalisme in de jaren veertig als een emancipatiebeweging van de landprovincies tegenover het dominante Holland en van delen van de gezeten en ‘midden’-burgerij en welgestelde boeren tegenover de machtspositie van de conservatieve notabelen.¹⁸⁶

Hij beschrijft in zijn boek *Rondom 1848* de ‘sombere jaren veertig’ met mislukte aanzetten tot de herziening van de grondwet voorafgaand aan de verrassende wending van Willem II in 1848. Van Sas en Van Zanten laten zien dat er reeds rond 1818, maar vooral vanaf eind jaren twintig sprake was van liberale oppositie. Door de stemming rond de Belgische afscheiding werd deze tijdelijk gesmoord, maar vanaf 1835 nam ze weer toe.¹⁸⁷

Rond 1840 was mr. Dirk Donker Curtius een van de belangrijkste vertegenwoordigers van de liberalen. In de loop van de jaren veertig nam de Leidse hoogleraar Thorbecke deze positie over. In 1844 was hij de aanvoerder van de negenmannen, liberale kamerleden die Thorbeckes voorstel tot grondwetsherziening steunden. Onder hen was de voormalige Overijsselse gouverneur J.H. van Rechteren, die in die functie was opgevolgd door zijn conservatieve broer. Van Rechteren was door de Overijsselse Staten tot Kamerlid gekozen. In 1845 overleed hij.

Volgens Boogman kwam de in Zwolle opgegroeide Thorbecke uit een milieu waarin de meer continentaal en industrieel georiënteerde Oost-Nederlandse patriotse traditie een belangrijke rol speelde.¹⁸⁸ Drentje noemde in zijn biografie van Thorbecke deze traditie een vorm van protest van de periferie tegen het centrum. Een Oost-Nederlands sentiment was in Thorbeckes denken en doen onmiskenbaar aanwezig, meent Drentje.¹⁸⁹ Hiermee treden beide historici in het voetspoor van Verkade, die het Oost-Nederlandse karakter van Thorbecke overigens niet zo helder weet te karakteriseren.¹⁹⁰ Drentje neemt echter wel afstand van Verkades these dat er een directe ideologische lijn loopt van de Overijsselse patriotten naar Thorbecke.¹⁹¹

Voor deze studie is de eigenheid van het Oost-Nederlandse of wellicht Overijsselse liberalisme juist van belang om tot een typering van Ebbinge Wubbens positie te komen. Aanknopingspunten hiervoor kunnen gevonden worden in publicaties over de twee liberale voormannen in Overijssel en een artikel over Zwolle in het ‘revolutiejaar’.¹⁹²

Hagedoorn stemt aan het eind van zijn biografische schets en zijn beschrijving van het politieke optreden van Van Roijen in met Boogmans karakterisering van het liberalisme in de jaren veertig als een emancipatiebeweging van de oostelijke provincies ten opzichte van Holland en van de burgerij ten opzichte van de notabelenelite. Volgens Hagedoorn was de vooruitstrevende beweging in Overijssel vooral gericht op financieel en economisch herstel

¹⁸⁶ J.C. Boogman, *Rondom 1848. De politieke ontwikkeling van Nederland 1840-1858* (Bussum 1978) 30.

¹⁸⁷ Van Zanten, *Schielijk, Winzucht, Zwaarhoofd en Bedaard*. Van Sas, ‘De metamorfose van Nederland’, 34-35.

¹⁸⁸ Boogman, *Rondom 184*, 33.

¹⁸⁹ Drentje, *Thorbecke, een filosoof in de politiek*, 277.

¹⁹⁰ W. Verkade, *Thorbecke als Oost-Nederlands patriot* (Zutphen 1974).

¹⁹¹ Drentje, *Thorbecke, een filosoof in de politiek*, 277.

¹⁹² J. Hagedoorn, ‘Mr. I.A. van Roijen, een Overijssels liberaal’, 121-127; W. Coster, *Baron op klompen. Mr. B. W.A.E. baron Sloet tot Oldhuis (1807 – 1884): aan de hefboom tot welvaart* (Wageningen 2008); G. van der Horst, ‘Zwolle 1848. Een onderzoek naar de achtergronden van de gebeurtenissen te Zwolle in het revolutiejaar 1848’, *Zwols Historisch Jaarboek 1988*, 83-106

van de provincie, waarbij de zeventiende eeuw het referentiekader was. Pas later werd de politiek als middel gezien om deze bloei te realiseren. De politieke ideeën in de groep rond Van Roijen kunnen als liberaal worden beschouwd. Het streven naar herstel van de provinciale welvaart was echter het uitgangspunt. Van Roijen noemde dat als een van de redenen om tot aanpassing van de grondwet te komen. Volgens Hagedoorn zullen de Overijsselse vooruitstrevenden zich daarom meer aangetrokken gevoeld hebben tot de pragmatische conservatief-liberalen dan tot de doctrinaire liberalen.¹⁹³ Met zijn pleidooi voor bezuinigingen tastte Van Roijen overigens wel enkele kernelementen van het politieke systeem aan. Hij wilde afschaffing van de Eerste Kamer,¹⁹⁴ forse bezuinigingen op het leger¹⁹⁵ en ook vond hij het Koninklijk Huis te duur.¹⁹⁶ Van der Horst noemt Van Roijen, evenals de Zwolse arts Van Deen, dan ook een doctrinaire liberaal.¹⁹⁷ Het is de vraag of dat klopt. Bij Van Roijen ging het in de eerste plaats om economische verbetering. Geldverslindende politieke structuren dienden vooral vanuit dat perspectief te verdwijnen.

Bij Sloet komen we voor een deel vergelijkbare elementen tegen. Bij hem ging het ook allereerst om economisch herstel. De Zwolse baron nam in het bestuursapparaat een grote verspilling waar. Hij wilde vereenvoudiging en bezuiniging. Sloet ging ver in zijn bezuinigingsdrift. Zo zou niet alleen de Eerste Kamer kunnen worden afgeschaft, ook kon de helft van de Overijsselse gemeenten verdwijnen en het ambtenarenapparaat fors worden uitgedund.¹⁹⁸ Beide Overijsselse liberalen bepleitten afschaffing van de accijnzen op eerste levensbehoeften. Sloet en Van Roijen waren eerder economisch- dan doctrinaire liberaal.

Groepsvorming rond Overijssel

In de jaren veertig ontstond er liberale groepsvorming in Overijssel. De Overijsselsche Vereniging tot Ontwikkeling van Provinciale Welvaart was een belangrijk medium voor de vernieuwingsgezinden. Feller en polariserend was het in 1845 opgerichte dagblad *Overijssel*.¹⁹⁹ Na de afwijzing van het voorstel tot grondwetswijziging door de zogenoemde Negenmannen, waaronder Thorbecke en voormalig gouverneur Van Rechteren, polariseerde de politieke pers. Het ontstaan van *Overijssel* past in dit beeld. Van meet af aan koos de redactie van deze krant de kant van de oppositie tegen het conservatieve bewind. De *Provinciale Zwolsche en Overijsselsche Courant* van de Zwolse firma Tijl was haar meer conservatieve tegenhanger.²⁰⁰ *Overijssel* heeft in de geschiedschrijving van de liberale pers rondom 1848 relatief weinig aandacht gekregen. Het blad heeft echter een belangrijke rol gespeeld als spreekbuis van de liberalen in Overijssel en werd ook buiten de provincie gevolgd.²⁰¹

Van Roijen en Sloet waren betrokken bij dit blad. Sloet was vanaf het begin een van de belangrijkste medewerkers, zo werd na zijn dood opgemerkt.²⁰² Als lid van de Tweede Kamer figureerde hij als de ware politicus in de kolommen van *Overijssel*.²⁰³ Tot 1848 werd het blad uitgegeven door J. Zeehuisen jr. Vanaf 1846 zat de uitgever in de Overijsselse staten.

¹⁹³ Hagedoorn, *Mr. I.A. van Roijen, een Overijssels liberaal*, 121, 126–127.

¹⁹⁴ *Het leven en werken van Mr. Isaäc Antoni van Roijen*, 63–64.

¹⁹⁵ Van der Horst, 'Zwolle 1848', 91. Van Roijen stond daarin niet alleen. Meer liberalen namen in deze periode de defensiebegroting onder vuur. Van der Wal, *Of geweld zal worden gebruikt*, 79.

¹⁹⁶ Janssens, *De commissaris van de Koningin*, 110 noot 29.

¹⁹⁷ Van der Horst, *Zwolle 1848*, 91.

¹⁹⁸ Coster, *Baron op klompen*, 94–99.

¹⁹⁹ De krant is gedurende een aantal jaren een duidelijk voorbeeld van een radicaal oppositioneel blad, maar wordt niet genoemd door Robijns. M.J.F. Robijns, *Radicalen in Nederland (1849 – 1851)* (Leiden 1967).

²⁰⁰ Vgl. voor de positie van beide kranten: G. van der Horst, 'Zwolle 1848', 91–97.

²⁰¹ Vgl. Coster, *Baron op klompen*, 143; G.J. van der Horst, *De geest van vooruitgang. Liberalen in Zwolle 1848 – 1853* (Nijmegen z.j.) (niet gepubliceerde scriptie Katholieke Universiteit Nijmegen) 18–29.

²⁰² Van der Horst, *De geest van vooruitgang*, 12.

²⁰³ Coster, *Baron op klompen*, 143.

De krant nam vanaf dat moment uitvoerige verslagen van de vergaderingen op. De krant werd gedrukt bij de Zwolse drukkerij Tjeenk Willink die ook de uitgave van Sloets *Tijdschrift voor Staathuishoudkunde en Statistiek* verzorgde. Vanaf mei 1848 werd de krant uitgegeven door R. van Wijk Anthzn, eerst in Zwartsluis en later in Zwolle. De krant werd in elk geval tot en met 1856 meestal twee keer per week uitgegeven. Latere exemplaren zijn niet bewaard gebleven.²⁰⁴ Ook de Zwolse leraar De Gaay Fortman, de advocaat Van Ketwich Verschuur en waterstaatkundige B.P.G. van Diggelen behoorden tot de groep rond *Overijssel*. De liberale Zwolse medicus Isaäk van Deen stuurde Thorbecke vanaf 1848 exemplaren van het blad.²⁰⁵

In het eerste nummer van *Overijssel* werd het doel uiteen gezet. De redactie wilde dienstbaar zijn aan het herstel van de ‘voorouderlijken burgerzin’, de ‘publieke geest’ bevorderen, het inzicht en de belangstelling in politiek en staathuishoudkunde ‘helpen opwekken en aanwakkeren’. Zo wilde ze tot de ‘algemeenen vooruitgang’ meewerken.²⁰⁶ Vanaf het begin werd er flink geageerd tegen het conservatieve bestuur. Daarbij werd persoonlijke beschadiging soms niet geschuwd.²⁰⁷ In het licht van de perscensuur liep de redactie enkele malen het risico van een veroordeling. In het nummer van 9 juli 1845 werd spottend geschreven over de koning en zijn marionetten, terwijl op 29 oktober in hetzelfde jaar de troonrede en daarmee de koninklijke waardigheid werd gefileerd. Na een uitvoerige, soms ironische, soms zelfs sarcastische beschouwing werd de inhoud van een frase uit de troonrede getypeerd als: ‘De ware zin dier woorden is dat ze geen zin hebben’.

Nadat een inzender in het Algemeen Handelsblad kritiek had geleverd op de wijze waarop in *Overijssel* was gereageerd op de benoeming van baron Aylva van Pallandt tot staatsraad, trok de redactie fel van leer.

‘Wij zijn op geene stand in de maatschappij gebeten, ook niet op den Adel; wij brengen gaarne hulde toe aan talent, cordaatheid van ziel, en vaderlandsliefde, waar zich die vertoonen. Eene regtvaardige Voorzienigheid erkent geen verschil van maatschappelijken stand onder zijne menschenkinderen, maar deelt de gaven van deugd en kunde onder alle standen uit. (...) Nederland is groot geworden door mannen, die uit den burgerstand zijn voortgetreden (...) Waaraan kan de natie meer gelegen liggen, dan aan de benoeming van de hooge staatsambtenaren? Het wordt al duidelijker werwaarts eene zekere partij, die eenige jaren verlaat, en haren tijd bijster is, het henen drijft, om eenige oude familiën ongestoord te kunnen begunstigen, maar zij heeft afgedaan, en zal goedschiks, kwaadschiks, de wedergeboorte van Nederland moeten aanzien, die eindelijk weder de ware talenten te voorschijn zal roepen, ten oirbaar van stad en land. Daartoe zal de vrijheid van drukpers medewerken (...). In dezen geest hopen wij steeds het dagblad *Overijssel* te blijven redigeren. Wij zullen luide den dag verkondigen waar men de duisternissen van den nacht inroept.’²⁰⁸

Dit citaat tekent het program van *Overijssel*. De krant werd voor het merendeel gesteund door mensen die afkomstig waren uit de gezeten burgerij. Vrijheid van drukpers en deelname van de burgerij aan de politiek waren wensen die leefden onder de liberalen in *Overijssel*.

De afkeer van adellijke voorrechten klonk enkele jaren later ook door in een ingezonden stuk over de burgemeesterwisseling in Vollenhove. Mr. J.A.G. de Vos van Steenwijk legde deze functie neer. Volgens de inzender hadden de burgers er vrede mee. Ze wilden liever iemand die bekwaam was in handel en landbouw dan een jonge advocaat zonder praktische kennis en ondervinding.²⁰⁹ Ebbinge Wubben kende deze De Vos van Steenwijk al jaren. Jan Arend Godert was in 1818 geboren op huize Dikninge in De Wijk als

²⁰⁴ Hagedoorn, ‘...eenen strijd van pligten...’, 115, noot 12.

²⁰⁵ Van der Horst, ‘Zwolle 1848’, 88.

²⁰⁶ *Overijssel*, 19 april 1845.

²⁰⁷ Vgl. *Overijssel*, 8 november 1845.

²⁰⁸ *Overijssel*, 29 november 1845.

²⁰⁹ *Overijssel*, dinsdag 4 februari 1851.

zoon van de voormalige patriottenleider Carel de Vos van Steenwijk. De Staphorster notaris Reint Hendrik was een broer van Carel. In 1853 werd J.A.G. de Vos van Steenwijk door de Staten van Overijssel tot lid van de Eerste Kamer gekozen. Drie jaar later werd hij burgemeester van Zwolle.²¹⁰ Anderzijds werd de burgemeester van Zwollerkerspel, J.C. baron van Haersolte, in 1845 geroemd om zijn verdiensten. Van Haersolte gedroeg zich naar de gedachte dat adeldom verplichtingen met zich meebracht. Om die reden werd hij door de auteur van het artikel waardig geacht een Kamerzetel te bekleden namens Overijssel.²¹¹

Met belangstelling werden in *Overijssel* de processen tegen uitgever Thieme van de *Arnhemse Courant* en de Kamper uitgever Van Hulst gevolgd.²¹² In de door Van Hulst uitgegeven *Utopisch-Politischen Snelwagen* was de troonrede bekritiseerd en daarmee de koning beledigd. Van Hulst was uitgever van de *Kamper Courant*, volgens Robijns een van de weinige echte oppositiekranten.²¹³ Redacteur was Jurriaan Moulin, een zoon van de Kamper handelaar met wie Ebbinge Wubben correspondeerde over historische zaken. *Overijssel* maakte een held van Van Hulst die uiteindelijk veroordeeld werd omdat hij de auteur van het artikel niet wilde noemen en dus als uitgever verantwoordelijk werd gehouden. Ook in hoger beroep werd Van Hulst veroordeeld. Hij werd verdedigd door Donker Curtius. Zeehuisen, de uitgever van *Overijssel*, werd ook aangeklaagd. Thieme en Zeehuisen werden echter beiden vrijgesproken.

In 1848 en 1849, maar ook begin jaren vijftig, was *Overijssel* enkele keren speelbal van onenigheid in de liberale gelederen tussen aanhangers van Thorbecke en conservatief-liberalen, die meer de lijn van Donker Curtius volgden. De interne strijd in de achterban van *Overijssel* zorgde voor een grillige koers. Het verdwijnen van Zeehuisen als uitgever hield waarschijnlijk verband met de liberale onenigheid. In de loop van 1849 keerden Van Ketwich Verschuur, De Gaaij Fortman en Van Deen zich af van de liberale krant. Onder druk van de Torbeckiaanse liberalen in Overijssel werd De Gaaij Fortman in november 1849 echter opnieuw hoofdredacteur. Na zijn dood in 1851 ging de krant weer een stuurloze fase in. In 1852 kwam het tot een conflict tussen Van Ketwich Verschuur en uitgever Van Wijk. Op de achtergrond speelde de verdeeldheid onder de liberalen en ontevredenheid over de redactionele koers waarschijnlijk een rol.²¹⁴ Het is niet duidelijk wie de medestanders van Van Wijk waren. Eind 1852 kreeg *Overijssel* weer een duidelijker liberaal karakter. Het kabinet Thorbecke, dat onder vuur lag, werd verdedigd tegen aantijgingen. In 1853 werd de Aprilbeweging en met name de rol van Groen van Prinsterer heftig bekritiseerd.²¹⁵

Ebbinge Wubben leverde een aantal keren een bijdrage. Zijn artikelen gingen in het algemeen over waterbeheersing. Ook adverteerde hij als notaris in de krant. Ebbinge Wubbens bijdragen dateren vooral uit de eerste jaren van het bestaan van *Overijssel* toen Zeehuisen, Sloet en Van Roijen invloed uitoefenden op de koers van de krant. Er zijn overigens geen aanwijzingen dat Ebbinge Wubben zich inliet met de interne strijd. In 1852 maakte hij als notaris nog een akte op voor uitgever Van Wijk.²¹⁶

Discussie in de Staten

Ook de statenvergaderingen politiseerden. Wellicht speelden hierin de verwachtingen en de teleurstelling over de afwijzing van het voorstel van de Negenmannen een rol.²¹⁷ Het begon al

²¹⁰ A.N. baron de Vos van Steenwijk, *Het geslacht De Vos van Steenwijk in het licht van de geschiedenis van de Drentse adel* (Assen 1976) 388–389.

²¹¹ *Overijssel*, 20 augustus 1845.

²¹² Vgl. Coster, *Baron op klompen*, 145.

²¹³ Robijns, *Radicalen in Nederland*, 81.

²¹⁴ Van der Horst, *De geest van vooruitgang*, 22–27.

²¹⁵ Vgl. *Overijssel*, 19 april, 29 april, 6 mei, 13 mei, 3 juni, 7 juni, 21 juni en 1 juli 1853.

²¹⁶ Archief Notarissen in Overijssel, 1811 – 1925, inv.nr. 3596, akte 3837, 2 augustus 1852.

²¹⁷ Hagedoorn, 'Mr. I.A. van Roijen, een Overijssels liberaal', 125.

in Ebbinghe Wubbens eerste ambtsjaar, op de zomervergadering van 1845. Samen met G.W. van Dedem tot den Berg, E.F. de Vos van Steenwijk tot Windesheim, W. Tobias en W.H. Michgorius diende Van Roijen een voorstel in tot herziening van een aantal artikelen in de bestuursreglementen, die volgens hen in strijd waren met de grondwet. Ook in Friesland speelde op dat moment een soortgelijke kwestie. Dit past in een bredere strijd tussen vernieuwing en behoud. Twee van de indieners behoorden tot de Ridderschap. Van Dedem tot den Berg was een broer van de naamgever van de Dedemsvaart. De Vos van Steenwijks grootvader, Jan Arent de Vos van Steenwijk was een vooraanstaand patriot geweest. Hij was een broer van de Drentse patriottenleider Carel de Vos van Steenwijk en de Staphorster notaris Reint Hendrik de Vos van Steenwijk. E.F. de Vos van Steenwijk tot Windesheim was dus een achterneef van de meergenoemde Jan Arent Godert de Vos van Steenwijk die in deze periode ook Statenlid was.²¹⁸ Tobias was een Zwolse jurist. Hij was dijkgraaf van het derde dijkdistrict en gemeenteontvanger. W.H. Michgorius was plaatsvervangend kantonrechter in Oldenzaal.

Concreet stelden de vijf Overijsselse Statenleden het volgende aan de orde: 1. Het meestemmen van de gouverneur in de Staten en de doorslaggevendheid van zijn stem waren in strijd met de grondwet en de reglementen moesten dus worden aangepast; 2. De kiezers waren weliswaar ingedeeld naar stand, maar nergens in de grondwet stond dat er binnen de Staten sprake moest zijn van standen. Het verkiezen van gedeputeerden per stand was daarom ongrondwettig. Gedeputeerden moesten willekeurig uit hun midden gekozen worden; 3. Alle Statenleden waren gelijk. De rangorde naar stand (ridderschap, steden, platteland) was daarom in strijd met de grondwet en moest verdwijnen; 4. In de reglementen moest een bepaling worden opgenomen, die het de voorzitter na sluiting van het overleg verbood zelf nog het woord te voeren over de besproken zaak; 5. De commissies zouden onafhankelijk van de standen moeten worden samengesteld en niet op voorstel van de gouverneur.

Indien de voorstellen werden doorgevoerd zou het een machtsverlies voor de gouverneur en de ridderschap betekenen. De conservatieve gouverneur J.D. van Rechteren tot Ahnem was er dan ook niet zo gelukkig mee. Toch kon hij er niet omheen een commissie te laten instellen. Deze commissie kwam echter met nog verstrekkender voorstellen. Zo wilde zij een algehele herziening van de reglementen in liberale zin en een adres aan de koning waarin ze de wensen van de Staten duidelijk maakte. In het begin probeerde Van Rechteren in nauw overleg met de minister van Binnenlandse Zaken de zaak te rekken. Uiteindelijk kwam de conservatieve gouverneur door zijn opstelling tegenover een grote meerderheid in de Staten te staan. Het werd een zaak met alleen maar verliezers. Den Haag accepteerde de voorgestelde reglementveranderingen niet. De zaak had van 1845 tot 1847 geleid tot polarisatie tussen de gouverneur en de regering enerzijds en de Staten anderzijds.²¹⁹ Van Rechteren vroeg en kreeg in 1847 ontslag. Hij werd opgevolgd door mr. G.I. Bruce, die gouverneur was van 1847 tot 1850.

Hagedoorn heeft op grond van deze kwestie een politieke indeling gemaakt van de toenmalige Provinciale Staten. Interessant is de positie van Ebbinghe Wubben hierin. De Statenleden waren ruwweg te verdelen in drie groepen: de conservatieven die tegen elke herziening waren, de vooruitstrevenden die sterk voor herziening waren en een middengroep die te verdelen is in een gematigd conservatief en een gematigd vooruitstrevend deel. Getalsmatig waren de verhoudingen als volgt: de conservatieven telden tien tot vijftien aanhangers, de progressieven bestonden uit ongeveer twintig leden, terwijl de middengroep in totaal tussen de dertig en vijfendertig Statenleden telde. Duidelijk is dat een groot deel van de middengroep voor aanpassing van de reglementen stemde. Hagedoorn rekent Ebbinghe

---

²¹⁸ A.N. baron de Vos van Steenwijk, *Het geslacht De Vos van Steenwijk in het licht van de geschiedenis van de Drentse adel*, 319, 365–369.

²¹⁹ Hagedoorn, ‘...eenen strijd van pligten...’, 89–104.

Wubben tot de vooruitstrevenden. Slechts één keer stemde hij tegen de voorgestelde herziening van een reglement.²²⁰ Gezien het feit dat hij afkomstig was uit het meest onaanzienlijke segment (landelijke stand) en niet behoorde tot de oude bestuurlijke elite van Overijssel is het logisch dat Ebbinge Wubben meer heil verwachtte van een herziening. Het is vanuit die optiek juist opmerkelijk dat zijn Hasselter ambtgenoot Gerrit Freislich tot de conservatieven behoorde.

De drang tot meer openheid leefde ook in de Staten. Op voorstel van het conservatief-liberale lid C.M. Storm van 's Gravesande werd besloten jaarlijks een verslag van de toestand van de provincie voor het publiek beschikbaar te stellen.²²¹

De nieuwe gouverneur Bruce was in zijn rapportage over 1847 niet ontevreden over de volksgeest. Wel signaleerde hij verschillende volksmenners. In het bijzonder enkele rooms-katholieke geestelijken schenen 'hunne bemoeienissen verder uit te strekken dan behoord, en wel buiten den kring hunner geestelijke verrigtingen'. Ze hadden volgens Bruce de stemming voor kiezers van leden van Provinciale Staten beïnvloed. In één district bestonden daardoor alle 12 kiezers uit katholieken.²²² Ook in zijn verslag over 1848 signaleerde Bruce katholiek activisme. Ook de pers kreeg een veeg uit de pan van de gematigde liberale gouverneur:²²³

'Sommige dagbladschrijvers ook in deze provincie hebben niet nagelaten de gemoederen op te winden. Het is hun niet gelukt om den goeden geest te onderdrukken, ofschoon zij veel kwaad hebben gedaan.'

Over de verhouding tussen de gouverneur, de Gedeputeerde Staten en de Provinciale Staten was Bruce zeer tevreden: 'De sporen van vroegere tegenkantingen zijn verdwenen en hebben voor een bedaard gemeen overleg, behoudens ieders standpunt plaatsgemaakt'.²²⁴

Rondom 1848

Eind jaren veertig zou, zonder dat de Overijsselse Staten er moeite voor hoefden te doen, gerealiseerd worden waar ze drie jaar voor gestreden hadden. In 1848 bekeerde koning Willem II zich onder druk van buitenlandse revolutiepogingen naar eigen zeggen in één nacht van conservatief tot liberaal en mocht de liberale oppositieleider in de Tweede Kamer, Thorbecke, een nieuwe grondwet schrijven. Voor een aantal Zwolse burgers onder aanvoering van I.A. van Roijen was de aankondiging van de nieuwe grondwet reden een petitie in te dienen waarin gevraagd werd om rechtstreekse verkiezingen, afschaffing van de standen, vrijheid van drukpers, vrijheid van godsdienst en afschaffing van de Eerste Kamer.²²⁵ De nieuwe grondwet kwam aan veel eisen tegemoet. De Tweede Kamer zou voortaan rechtstreeks gekozen worden door de stemgerechtigde burgers. Door de provinciale wet van 1850 werd goeddeels aan de wensen van de opposanten uit de Staten voldaan. Voortaan werd er niet meer gestemd per stand. Ook de Statenleden werden rechtstreeks gekozen door de stemgerechtigde burgers.

Het Deventer Statenlid Van Logchem en de Zwollenaren Heerkens, Sloet en Van Roijen werden in 1848 gekozen tot lid van de Dubbele Kamer, die de nieuwe grondwet moest goedkeuren. Er was in de afvaardiging sprake van een stedelijke en met name Zwolse dominantie. *Overijssel* schonk veel aandacht aan de redevoeringen en aan de debatten waaraan

²²⁰ Idem, 105-107.

²²¹ Archief van de Provinciale Staten, 1831 – 1948, inv.nr. 2785, notulen Provinciale Staten 1847, notulen 8 juli 1847.

²²² NA, Archief van het kabinet des Konings, inv.nr. 4474, provinciale verslagen 1840 – 1848, verslag provincie Overijssel over 1847.

²²³ Idem, verslag provincie Overijssel over 1848.

²²⁴ Idem.

²²⁵ Idem, 'Mr. I.A. van Roijen, een Overijssels liberaal', 126.

Sloet en Van Roijen deelnamen. Ten opzichte van Thorbecke, die in 1849 minister van Binnenlandse Zaken werd, veroorloofde de redactie zich enerzijds een kritisch afwachterende toon. Anderzijds werd de oud-Zwollenaar in de krant verdedigd tegen conservatieven en antirevolutionairen.

Op donderdag 15 augustus 1848 kwam de Zwolse Kiezersvergadering bijeen om personen te kandideren voor de Tweede Kamer. Alvorens over te gaan tot stemming werd een beginselverklaring besproken die twee dagen eerder aan alle kiezers was uitgereikt. Als kenmerken van kandidaten werden genoemd 'opregt vrijzinnige beginselen, eerlijkheid en onpartijdigheid, kunde en bekwaamheid, cordaatheid en godsdienstige verdraagzaamheid, onafhankelijkheid en zelfstandigheid van karakter'. Verder moesten de kandidaten het vertrouwen verdienen dat ze 'krachtig zullen mede werken, tot de opregte en eerlijke uitvoering der Grondwet, tot de bevordering der zedelijke en stoffelijke belangen des volks, tot bezadigde ontwikkeling zijner staatsburgerlijke regten, tot bezuiniging en vereenvoudiging en tot vermindering van den druk der belastingen'. De aanwezigen konden namen indienen op een briefje. Er mochten niet meer namen ingediend worden dan het aantal te vervullen posten. Vervolgens begon het tellen. Sloet voerde aanvankelijk de lijst aan met 177 stemmen, gevolgd door Van Diggelen met 115, Van Roijen met 57, Zeehuisen met 35, Hovy met 27, Duymaer van Twist met 25 en Groen van Prinsterer met 17 stemmen. Ebbinge Wubben ontving 8 stemmen. Duijmaer van Twist was gematigd liberaal, terwijl Hovy evenals Groen antirevolutionair was. Na herstemming werden de liberalen Sloet en Van Diggelen tot kandidaten van de Kiezersvergadering gekozen.

Dinsdag 20 augustus kwam de Kiezersvergadering bijeen voor de verkiezing van 9 kandidaten voor de Staten. Nu kwam Ebbinge Wubben sterk uit de bus. Na herstemming voerde Van Roijen de lijst aan met 216 stemmen gevolgd door Zeehuisen met 180 en Ebbinge Wubben met 172 stemmen. Bekende personen uit Zwolle en omgeving als J.N.J. Heerkens, G.W. baron van Dedem tot den Berg, J.D. van Ketwich Verschuur en anderen kregen minder stemmen. Blijkbaar werd Ebbinge Wubbens inzet voor afwatering, vervening en infrastructuur rond Zwolle gewaardeerd.²²⁶ Omdat de verdeling in kiesdistricten nog niet bij wet was geregeld – dit gebeurde pas in 1852 – werd voor één keer de oude indeling van districten voor de landelijke stand gehandhaafd. Het aantal Statenleden bedroeg nu zevenenveertig.

De Statenverkiezingen bleken uiteindelijk nog positiever uit te pakken voor Zeehuisen en Ebbinge Wubben. Zeehuisen ging in het kiesdistrict Zwolle aan kop met 698 stemmen. Ebbinge Wubben haalde slechts zes stemmen minder. Godert Willem baron van Dedem tot den Berg werd bij herstemming met minder dan de helft van dat aantal stemmen gekozen. De stemming in de kiesvergadering en de uitslag van de statenverkiezingen tonen aan dat Ebbinge Wubben over een forse achterban beschikte. Bij de Tweede Kamerverkiezingen werd Sloet herkozen. Van Diggelen moest het uiteindelijk afleggen tegen Groen, die in en rond Zwolle blijkbaar nogal wat aanhang genoot.

Op 9 september 1850 kwamen de vernieuwde Provinciale Staten bijeen in schouwburg Odeon. Vanwege de publieke belangstelling was het onmogelijk in de Statenzaal te vergaderen. Omdat er sprake was van een geheel nieuwe situatie moesten alle geloofsbrieven worden gecontroleerd. Voor Ebbinge Wubben en Van Roijen leverde dat een probleem op. Beide burgerlijke heren of hun ouders hadden in het verleden hun naam verfraaid. Van Roijen had er Soetens aan toegevoegd, terwijl de tweede voornaam van Ebbinge Wubben ook niet op het doopbewijs voorkwam. Vanwege de algemene bekendheid van beide Statenleden werd besloten hen toe te laten. Statenlid Moorrees, die in Batavia was geboren, kon onvoldoende aantonen dat hij van Nederlandse ouders afstamde. Hij moest aanvullend bewijs overleggen.

---

²²⁶ *Overijssel*, vrijdag 23 augustus 1850.

In 1850 werd Van Roijen namens de provincie Overijssel gekozen tot lid van de Eerste Kamer die hij zelf had willen afschaffen. De gematigd-liberale gouverneur Bruce rapporteerde aan de minister van Binnenlandse Zaken, die een beschrijving van de verschillende kandidaten wilde, dat Van Roijen een bekwaam, scherpzinnig en welbespraakt man was. De gouverneur vond Van Roijens liberale beginselen echter overdreven en zelfs gevaarlijk.²²⁷ In 1853 werd Van Roijen tegen de zin van de koning door Thorbecke benoemd tot Commissaris des Konings te Groningen.²²⁸

Gouverneur Bruce, sinds 1850 Commissaris des Konings genoemd, was inmiddels benoemd tot gouverneur-generaal van Nederlands Indië. Hij werd opgevolgd door jonkheer mr. C. Backer die commissaris bleef tot zijn overlijden in 1864.²²⁹ De nieuwe Commissaris des Konings was als Kamerlid in de jaren veertig een medestander van Thorbecke geweest in diens strijd voor herziening van de grondwet. Als een echte Thorbeckiaan ging hij in zijn openingsrede in op de verhoudingen volgens de grondwet en de organieke wetten. De Commissaris wilde werken aan de vooruitgang van de 'bloeiende akker', die Overijssel was. Hij roemde de ontginningen en markedelingen en de bloei van landbouw, handel en scheepvaart.²³⁰

Ebbinge Wubben werd weer lid van de commissie van wegen en bruggen.²³¹ In 1851 werd een nieuw commissiesysteem geïntroduceerd. De vergadering werd door het lot verdeeld in vijf afdelingen, die indien mogelijk evenveel leden moesten tellen. Ebbinge Wubben werd nu gekozen als voorzitter van de eerste afdeling.²³²

Enkele dagen later werd er gestemd over de vergoedingen voor de leden van Gedeputeerde Staten. Ebbinge Wubben stemde met 26 andere leden voor een verhoging van f 1200,00 naar f 1500,00. Met twaalf andere leden stemde hij tegen een vermindering van het totaalbedrag aan reis- en verblijfkosten voor de Statenleden.

Ebbinge Wubben roerde zich niet in constitutionele kwesties. Hij hield zich vooral met praktische zaken bezig. Zo stelde hij samen met Moorrees en Zeehuisen voor om de lijst met vermelde stukken acht dagen voor de vergadering te sturen. In het najaar werden de Staten weer verdeeld in vijf afdelingen. Ebbinge Wubben werd weer lid van de eerste afdeling. J.A.G. de Vos van Steenwijk werd hiervan de voorzitter. Ebbinge Wubben werd aangewezen als rapporteur voor wegen en bruggen. Ook in zijn laatste jaar hield hij zich bezig met dijken en wateren. Dat laat zien dat volgens hemzelf en anderen zijn deskundigheid vooral op het terrein van de infrastructuur lag. Zoals uit het volgende hoofdstuk blijkt, ging het merendeel van Ebbinge Wubbens bijdragen over dit thema.

Op 25 november 1852 was Ebbinge Wubben voor de laatste keer aanwezig als Statenlid. Op die dag werd in de Statenvergadering een nieuwe indeling van hoofdkiesdistricten gepresenteerd. Ebbinge Wubben zou nu onder het district Stad Ommen vallen samen met de zittende leden Kerkhoven, Putman Cramer en Van der Wijck.²³³ Door deze veranderde indeling waren nieuwe verkiezingen nodig. Er werd geloot om het jaar van aftreden te bepalen. Ebbinge Wubbens termijn zou volgens de uitslag van de loting in 1856 eindigen. Toch besloot hij op dezelfde datum te bedanken als lid van de Staten. Ruim negen maanden na zijn afscheid van de Staphorster gemeenteraad verliet Ebbinge Wubben ook de Overijsselse Staten. In zijn plaats werd J.A. baron van Ittersum uit Hardenberg gekozen.

---

²²⁷ Van der Horst, 'Zwolle 1848', 90.

²²⁸ Drie jaar later zou de koning nog proberen hem te laten ontslaan, maar dat werd door de verantwoordelijke minister niet overgenomen. Vgl. Janssen, *De Commissaris van de Koningin*, 110, 112.

²²⁹ C. van Heel, 'De Overijsselse Staten sinds 1850', in: E.D. Eijken e.a., *In alle staten*, 115-117.

²³⁰ *Overijssel*, 8 oktober 1850.

²³¹ Archief van de Provinciale Staten, 1831 – 1948, inv.nr. 2788, notulen Provinciale Staten 1850, notulen 10 september 1850.

²³² Idem, inv.nr. 2789, notulen Provinciale Staten 1851 – 1855, notulen 1 juli 1851.

²³³ Idem, notulen 25 november 1852.

Herindeling van kiesdistricten was een beproefd middel om verkiezingsuitslagen te manipuleren. Ebbinge Wubbens kansen op herkiezing waren wellicht minder sterk nu hij gekoppeld was aan een regio waar hij minder connecties had. Omdat hij nog tot 1856 mocht blijven zitten, hoefde dat geen reden tot beëindiging van zijn lidmaatschap te zijn. Er moeten andere redenen meegespeeld hebben. Tegenover Thorbecke noemde hij de landelijke politieke ontwikkelingen als reden. Het is echter de vraag of dat juist was. Enkele weken voor zijn vertrek leed Ebbinge Wubben in de Staten een pijnlijke nederlaag toen hij voorstelde een monument voor Willem Jan baron van Dedem op te richten.²³⁴

Bij de parlamentsverkiezingen van 1852 deed de Zwolse liberale voorman Van Ketwich Verschuur zijn best om de herverkiezing van Groen van Prinsterer te blokkeren. Hij probeerde dat te bereiken door mr. J.A.G. de Vos van Steenwijk te kandideren. De Vos van Steenwijk was conservatief, maar zou mogelijk enigszins in liberale richting opschuiven. In elk geval vond Van Ketwich Verschuur hem een betere keuze dan een antirevolutionair. Op de kiezersvergadering onder leiding van Van Roijen en Van Ketwich Verschuur werd een voorstel aangenomen waarin men verklaarde Groen niet te zullen verkiezen maar de voorkeur te geven aan een kandidaat die de Grondwet en de organieke wetten en de handelingen van het kabinet Thorbecke onderschreef. Dit leidde tot een breuk in de algemene kiezersvergadering tussen Van Ketwich Verschuur en zijn liberale aanhang enerzijds en de conservatief Van Haersolte en zijn aanhang anderzijds. De liberale kiezersvergadering gaf nu de voorkeur aan de waterstaatkundige Van Diggelen boven De Vos van Steenwijk. Uiteindelijk werd de liberaal in een herstemming weer verslagen door Groen.²³⁵

Praktisch liberaal

Ebbinge Wubben was een volgbaar en gematigd liberaal. Hij behoorde niet tot de kern van de liberale beweging in Overijssel, maar werd blijkbaar gewaardeerd. De liberale leiders waren ingenomen met zijn verkiezing als Statenlid. In de Provinciale Staten trad hij niet op de voorgrond bij discussies over constitutionele zaken, maar hij stemde wel in met herziening van de reglementen in liberale zin. Dat betekent dat hij ondanks zijn geringe profilering in constitutionele kwesties wel degelijk een herkenbare opposant tegen het politieke systeem was. De krant *Overijssel* was voor Ebbinge Wubben en zijn geestverwanten een medium om de publieke opinie en de politiek te beïnvloeden. Dit was een nieuwe vorm van *governance*, gericht op het doorbreken van politieke structuren.

Ebbinge Wubbens bijdragen in de Staten en in de liberale krant *Overijssel* hadden vaak waterbeheersing en infrastructuur als thema's. Dat sluit aan bij het Oost-Nederlands liberalisme dat vooral op de economie was gericht. Ebbinge Wubben kan daarmee gezien worden als een geestverwant van de Overijsselse liberale leiders Sloet en Van Roijen. Het feit op zich dat hij publiceerde in *Overijssel* kan reeds gezien worden als liberaal kleur bekennen.

Waarschijnlijk leverde juist de praktische inzet voor infrastructuur en waterbeheersing Ebbinge Wubben een grote achterban op. Hij genoot het vertrouwen van relatief veel kiezers. Bij de verkiezingen van 1850 verwierf hij na Zeehuisen de meeste stemmen in het district Zwolle. In 1852, twee jaar na dit hoogtepunt, nam hij plotseling afscheid als lid van de Provinciale Staten.

---

²³⁴ Vgl. p. 287 ev.

²³⁵ Van der Horst, *De geest van vooruitgang*, 35–38.